

Sygn. akt II Ca 361/13

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 13 czerwca 2013 roku

Sąd Okręgowy w Piotrkowie Tryb. Wydział II Cywilny Odwoławczy w składzie:

Przewodniczący	SSA w SO Arkadiusz Lisiecki (spr.)
Sędziowie	SSA w SO Grzegorz Ślęzak SSR del. Piotr Fal
Protokolant	st. sekr. sąd. Beata Gosławska

po rozpoznaniu w dniu 13 czerwca 2013 roku w Piotrkowie Trybunalskim

na rozprawie sprawy z powództwa K. F. i D. F.

przeciwko (...) z/s w L.

o zapłatę

na skutek apelacji powodów

od wyroku Sądu Rejonowego w Piotrkowie Tryb. z dnia 28 lutego 2013 roku, sygn. akt I C 929/12

1. oddalić apelację powódki D. F.;
2. odrzucić apelację powoda K. F..

Na oryginale właściwe podpisy

Sygn. akt II Ca 361/13

UZASADNIENIE

Powodowie K. F. i D. F. wnieśli o zasądzenie od pozwanego (...) Spółka Akcyjna z siedzibą w L. na rzecz powodów kwoty 500zł z tytułu odszkodowania za bezumowne korzystanie z gruntu.

W odpowiedzi na pozew pełnomocnik pozwanego wnosił o oddalenie powództwa.

Na rozprawie w dniu 25.01.2013 roku powodowie rozszerzyli powództwo do kwoty 761zł.

Pełnomocnik pozwanego wnosił o oddalenie powództwa.

Zaskarżonym wyrokiem Sąd Rejonowy w Piotrkowie Tryb. oddalił powództwo, orzekł o brakujących kosztach sądowych oraz orzekł o kosztach procesu.

Sąd Rejonowy ustalił następujący stan faktyczny:

Powodowie są właścicielami nieruchomości położonej w P. przy ulicy (...) oznaczonej w ewidencji gruntów nr działki (...) o pow. 42 metry kwadratowe na prawach ustawowej wspólności małżeńskiej. Powodowie kupili przedmiotową działkę razem z działką siedliskową nr (...) dnia 18.03.1996 roku od E. C., A. N. i P. N.. E. C., A. N. i P. N. nabyli te działki przez zasiedzenie z dniem 1 stycznia 1985 roku.

W chwili zakupu nieruchomości przez powodów sporna linia energetyczna już przebiegała nad działką (...). Działka ta nie jest ogrodzona. Jest to pas gruntu pomiędzy ogrodzeniem powodów a jezdnią. Nie zdarzyła się sytuacja, żeby powód nie pozwolił wejść pozwanemu na nieruchomość, kiedy była taka potrzeba.

Nad nieruchomością powodów (...) napowietrzna linia energetyczna niskiego napięcia. Przewody przebiegają w pasie gruntu przylegającym do jezdni, nad trawnikiem, poza ogrodzeniem siedliska powodów. Linia była budowana w latach 60. W roku 1964 była przedłużana. Zasila ona w energię elektryczną mieszkańców przy ul. (...)w tym powodów.

W dniu 30.08.1964 roku Zakłady (...) (...)Ł.- (...) dokonał częściowego odbioru technicznego spornej linii energetycznej, linia ta była już eksploatowana. W 1980 roku wykonano kapitalny remont linii.

Poprzednik prawny pozwanego był podmiotem działającym w formie przedsiębiorstwa państwowego i jednocześnie wykonywał zarząd operacyjny na rzecz Skarbu Państwa nad majątkiem państwowym.

Zarządzeniem nr 16 Naczelnego Dyrektora (...)z dnia 12 sierpnia 1975 roku zmieniono nazwę „Zakład (...) - (...)na Zakład (...)

Zarządzeniem nr 14/ORG/89 Ministra Przemysłu z dnia 16.01.1989 r. w sprawie utworzenia przedsiębiorstwa państwowego pod nazwą Zakład (...) w Ł. utworzone zostało z dniem 1 stycznia 1989 roku przedsiębiorstwo państwowe pod nazwą Zakład (...) w Ł. i powstało ono w wyniku podziału przedsiębiorstwa państwowego pod nazwą: (...) w W. na bazie zakładu Zakład (...) w Ł..

Z dniem 12.07.1993 r. nastąpiło przekształcenie przedsiębiorstwa państwowego Zakład (...) w Ł. w (...) Spółkę Akcyjną Skarbu Państwa pod nazwą Zakład (...) Spółka Akcyjna z siedzibą w Ł., na której rzecz jednocześnie nastąpiło przeniesienie składników mienia przedsiębiorstwa państwowego.

Po kolejnych przekształceniach w dniu 31.08.2010 r. opisany majątek w wyniku przejęcia objęła (...) S.A. w Ł.. Pozwany jest następcą prawnym wskazanych wyżej podmiotów.

Mając tak poczynione ustalenia faktyczne Sąd Rejonowy uznał, iż żądanie pozwu jest niezasadne.

Objęcie w posiadanie nieruchomości powoda przez Skarb Państwa reprezentowany przez przedsiębiorstwo państwowe, w celu budowy a następnie konserwacji linii energetycznej, nastąpiło nie w ramach władczych uprawnień państwa lecz w celu wykonania państwowych zadań gospodarczych.

W niniejszej sprawie Skarb Państwa posiadał jako samoistny posiadacz sporną służebność najpóźniej od dnia oddania linii do eksploatacji tj. od dnia 31.12.1964 roku.

Zatem Skarb Państwa nabył przez zasiedzenie z dniem 1 stycznia 1985 roku służebność gruntową odpowiadającą służebności przesyłu.

Ponieważ pozwany ma tytuł prawny do korzystania z nieruchomości powoda to legalne korzystanie przez pozwanego z nieruchomości powoda przesądza o bezzasadności wynagrodzenia za bezumowne korzystanie na podstawie art. 230 kc w związku z art. 224 § 2 kc i art. 225 kc, dlatego też Sąd powództwo w tym zakresie oddalił.

Powodowie zaskarżyli wyrok w całości. Zaskarżonemu wyrokowi w apelacji zarzucili:

I. naruszenie prawa materialnego tj.:

1. art. 230 k.c. w zw. z art. 225 k.c. poprzez ich nie zastosowanie, a w konsekwencji czego bezpodstawnie oddalono wnioski powodów o przyznanie im wynagrodzenia za bezumowne korzystanie z ich gruntu przez pozwanego, podczas gdy zakres roszczeń powodów znajduje pełne uzasadnienie w wyżej przytoczonych przepisach;

2. art. 292 k.c. poprzez jego niewłaściwe zastosowanie w wyniku przyjęcia, iż pozwany nabył przez zasiedzenie pas gruntu stanowiącego część nieruchomości powodów o numerze działki (...), pod którym przebiega linia energetyczna, przyjmując bezpodstawnie, iż poprzednik prawny pozwanego - Zakład (...) w Ł., był samoistnym posiadaczem wyżej opisanego pasa gruntu, podczas gdy był tylko ich dzierżycielem, albowiem poprzednik prawny pozwanego jako przedsiębiorstwo państwowe nie władało spornym pasem gruntu w imieniu i na rzecz Skarbu Państwa do roku 1989, tym samym termin podniesionego przez stronę pozwaną zarzutu zasiedzenia biegnie od dnia 1 lutego 1989 r. a ulegnie zakończeniu 1 lutego 2019 r., tym samym zarzut zasiedzenia nie znajduje właściwych podstaw prawnych a roszczenie powodów jest w pełni uzasadnione;

II. naruszenie prawa procesowego tj. art. 233 k.p.c., art. 228 § 1 i 2 k.p.c, poprzez błędną ocenę zebranego materiału dowodowego w wyniku bezpodstawnego przyjęcia, iż poprzednik prawny pozwanego - Zakład (...) w Ł., w okresie od 31 grudnia 1964r. do dnia przekształcenia go w jednoosobową spółkę Skarbu Państwa, a więc kolejnego poprzednika prawnego pozwanego, posiadał status posiadacza samoistnego pasa gruntu pod linią energetyczną przebiegającą przez działkę powodów, podczas gdy taki status posiadania był możliwy dopiero z dniem 1 lutego 1989 r., kiedy dokonano przekształceń własnościowych przedsiębiorstw państwowych.

W konkluzji apelacji wnosili o zmianę zaskarżonego wyroku i uwzględnienie apelacji.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje: apelacja nie jest uzasadniona.

Podniesiony w apelacji zarzut naruszenia przez Sąd Rejonowy przepisów prawa materialnego w ocenie Sądu II instancji nie jest trafny.

Dopuszczalność nabycia w drodze zasiedzenia służebności gruntowej przez przedsiębiorstwo przesyłowe została potwierdzona w licznych orzeczeniach Sądu Najwyższego (por. uchwała z dnia 17.01.2003 r., III CZP 79/02, OSNC z 2003 r., nr 11, poz. 142, wyrok z 31.05.2006 r., IV CKS 149/05, LEX nr 258681, postanowienie z dnia 8.09.2006 r., II CSK 112/06, LEX nr 193240, postanowienie z dnia 4 października 2006 r., II CSK 119/06, LEX nr 196515, uchwała z 7.10.2008 r., III CZP 89/09, LEX nr 458125, postanowienie z 5.06.2009 r., I CSK 495/08, LEX nr 511975), jak też i w doktrynie.

Stwierdzić należy, że w świetle postanowień przepisów art. 352 § 1 k.c. art. 292 k.c. i art. 172 k.c. możliwość nabycia służebności gruntowej przez zasiedzenie nie może być kwestionowana. Przepisy te określają możliwości nabycia przez zasiedzenie także służebności gruntowej związanej z posadowieniem na cudzym gruncie urządzeń, o których stanowi art. 49 k.c. wskazując na przesłanki tego nabycia, jak i podmioty, na rzecz których stwierdzenie nabycia służebności przez zasiedzenie może nastąpić.

Przepis art. 128 k.c., który został uchylony ustawą z dnia 31 stycznia 1989 roku o zmianie ustawy kodeks cywilny naruszenie przepisów prawa materialnego (Dz. U. Nr 3 poz. 11), a który to obowiązywał w dacie ustalenia przez Sąd I instancji zasiedzenia służebności gruntowej na rzecz pozwanego utrzymywał zasadę jednolitego funduszu własności państwowej, który wykluczał możliwość nabycia przez zasiedzenie przez przedsiębiorstwa państwowe prawa własności i innych praw rzeczowych, z uwagi na sprawowanie przez przedsiębiorstwa państwowe jedynie zarządu operatywnego mieniem państwowym odpowiadającym w istocie prawu dzierżawy.

Przed wszystkim trzeba zauważyć, że w analizowanej sprawie Sąd Rejonowy uznał przesłankowo nabycie służebności przesyłu przez Skarb Państwa.

Objęcie w posiadanie nieruchomości powodów przez Skarb Państwa reprezentowany przez przedsiębiorstwo państwowe, w celu budowy a następnie konserwacji linii energetycznej, nastąpiło nie w ramach władczych uprawnień państwa, lecz w celu wykonania państwowych zadań gospodarczych. Dostarczanie przez państwowe przedsiębiorstwa energetyczne energii elektrycznej oraz budowa i konserwacja urządzeń do tego służących, stanowiło bowiem wykonywanie zadań gospodarczych państwa, było więc działaniem w ramach dominium, a nie w ramach imperium. Skarb Państwa może być zatem uznany za posiadacza tych urządzeń oraz nieruchomości, na których się znajdują, w zakresie odpowiadającym służebności przesyłowej (porównaj między innymi postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 13 października 2011 r. w sprawie CSK 502/10, postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 17 grudnia 2008 r. w sprawie I CSK 171/08, OSNC 2010/1/15).

Obowiązujący do dnia 31 stycznia 1989 r. art. 128 k.c., wyrażający zasadę jednolitego funduszu własności państwowej, uniemożliwiał państwowym osobom prawnym, sprawującym zarząd mieniem państwowym, nabycie jakichkolwiek praw do tego mienia, a zatem w okresie obowiązywania tego przepisu Skarb Państwa, a nie przedsiębiorstwo państwowe, był posiadaczem urządzeń przesyłowych i cudzej nieruchomości, na której je posadowiono i tylko on, a nie przedsiębiorstwo państwowe, mógł nabyć przez zasiedzenie służebność gruntową przesyłu. Praktycznie dopiero od chwili tzw. "uwłaszczenia" przedsiębiorstw państwowych, które nastąpiło na podstawie art. 2 ust. 1 ustawy o zmianie u.g.g., przedsiębiorstwa te mogły posiadać służebność we własnym imieniu i na swoją rzecz i nabyć ją przez zasiedzenie (porównaj między innymi uchwałę składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 18 czerwca 1991 r. III CZP 38/91, OSNC 1991/10-12, poz. 118).

Trafnie wskazuje Sąd Rejonowy, że jeśli chodzi o zasiedzenie nieruchomości niepaństwowej, to przedsiębiorstwo państwowe, nie mogąc nabyć samo prawa własności, mogło wykonywać w stosunku do tych nieruchomości tylko dzierżenie w imieniu Skarbu Państwa, przy czym posiadaczem samoistnym był Skarb Państwa. Wynika z tego, że Przedsiębiorstwo Państwowe przed 1 lutego 1989 roku mogło wykonywać władztwo mogące doprowadzić do zasiedzenia służebności gruntowej, z tym, że nabycie następowało do jednolitego funduszu własności państwowej. W niniejszej sprawie uprawnienia pozwanego wywodzone są od poprzednika prawnego i Skarbu Państwa. Przedsiębiorstwo państwowe zostało bowiem przekształcone w spółkę Skarbu Państwa w celu prywatyzacji albo sprywatyzowane bezpośrednio. W związku z powyższym wszelkie jego prawa i obowiązki drogą sukcesji uniwersalnej przeszły na nowy podmiot, w tym prawo własności dotychczasowego i jednocześnie zlikwidowanego przedsiębiorstwa państwowego.

Posiadanie przez przedsiębiorstwo państwowe urządzeń energetycznych oraz cudzej nieruchomości, na której zostały posadowione, jest posiadaniem w rozumieniu art. 352 k.c. i może prowadzić do zasiedzenia służebności gruntowej odpowiadającej służebności przesyłu na podstawie art. 292 w zw. z art. 172 k.c. (tak Sąd Najwyższy w postanowieniu z dnia 13 października 2011 r., V CSK 502/10, Lex nr 1096048). Sąd Najwyższy dopuszcza możliwość zasiedzenia służebności gruntowej odpowiadającej służebności przesyłu jeszcze przed nowelizacją kodeksu cywilnego, dokonaną ustawą z dnia 30 maja 2008 r. o zmianie ustawy Kodeks cywilny oraz o zmianie niektórych innych ustaw, która wprowadziła do polskiego systemu prawnego służebność przesyłu (zob. postanowienie SN z dnia 4 października 2006 r., II CSK 11/06, niepubl.; postanowienie SN z dnia 22 października 2002 r., III CZP 64/02, Biul. SN 2002, nr 11, s. 7; wyrok SN z dnia 31 maja 2006 r., IV CSK 149/05, Lex nr 258681; wyrok SN z dnia 8 czerwca 2005 r., V CSK 679/04, niepubl.; postanowienie SN z dnia 25 stycznia 2006 r., I CSK 11/05, Biul. SN 2006, nr 5, s. 11). Z reguły przedsiębiorca - posiadacz służebności przesyłu będzie uznany za posiadacza służebności w złej wierze (zob. uchwałę SN z dnia 17 czerwca 2005 r., III CZP 29/05, OSNCP 2006, nr 4, poz. 64; wyrok SN z dnia 29 stycznia 2008 r., IV CSK 410/07, niepubl.). W uchwale z dnia 7 października 2008 r. (III CZP 89/08, Biul. SN 2008, nr 10, s. 7; Lex nr 458125) Sąd Najwyższy wskazał, że "przed ustawowym uregulowaniem służebności przesyłu (art. 305¹-305⁴ k.c.) dopuszczalne było nabycie w drodze zasiedzenia służebności odpowiadającej treści służebności przesyłu w ruchu przedsiębiorstwa

Wbrew zarzutom apelacji spełniona jest zatem przesłanka posiadania przez pozwanego a wcześniej przez poprzednika prawnego: Skarb Państwa - Przedsiębiorstwo Państwowe Zakłady (...) w W. - Zakład (...) w Ł. prowadzącego

do zasiedzenia służebności polegającej na korzystaniu z nieruchomości powodów z zakresie niezbędnym do prawidłowego korzystania z odcinka linii energetycznej przebiegającej przez ich działkę.

Jak wynika z prawidłowo ustalonego przez Sąd Rejonowy stanu faktycznego nad nieruchomością przebiegają przewody elektryczne. Linia została wybudowana w 1964 roku, zaś pracownicy pozwanego dokonywali jej konserwacji i przeglądów, regularnie zajmowali się urządzeniami ciągle pozostawały one w sferze ich zainteresowań, co uznać należy za wykonanie władztwa na swoją rzecz i we własnym imieniu.

Powyższe oznacza, że strona pozwana skutecznie na obronę swego stanowiska podniosła zarzut zasiedzenia z dniem 1 stycznia 1985 r. służebności gruntowej odpowiadającej treścią służebności przesyłu. W takim przypadku powodowie nie mogą domagać się przyznania od pozwanego wynagrodzenia w dochodzonej kwocie za korzystanie z ich nieruchomości. Zarzut obrazy przez Sąd I instancji przepisu art. 230 k.c. w związku z art. 225 k.c. jest w ocenie Sądu Okręgowego nie trafny.

Z powodów omówionych powyżej nie można podzielić zasadności zarzutu naruszenia prawa procesowego tj. art. 233 k.p.c. w zw. z art. 228 k.p.c.

Mając powyższe rozważania na uwadze Sąd Okręgowy oddalił apelację powódki na podstawie art. 385 k.p.c.

Sąd Okręgowy odrzucił apelację K. F. na podstawie art. 370 k.p.c., jako wniesioną po upływie terminu ustawowego. Wniosek o sporządzenie uzasadnienia wyroku złożyła jedynie powódka D. F.. W takim wypadku apelację powoda należało uznać za apelację wniesioną wprost. Termin do wniesienia apelacji wprost upłynął powodowi w dniu 21 marca 2013 r. Tymczasem z akt sprawy (data potwierdzenia przez biuro podawcze) wynika, że apelację powód złożył dopiero w dniu 2 kwietnia br., tj. po upływie terminu wskazanego w art. 369 § 2 k.p.c.

Na oryginale właściwe podpisy